

UPRAVA I UREDNIŠTVO: ZAGREB, ILLICA BROJ 31 III. KAT.
RUKOPISI SE NE VRAĆAIU.

PRETPLATA: GODIŠNJE K 120, POLUGOD. K 60, ČETVRTTOOD
K 30, POJEDINI BR. 4 K. — IZLAZI TRI PUT MJESECNO.

Izbori za XII. cijonistički kongres

Dne 12. o. mj. započela je glavna izborna komisija u Zagrebu svoj rad oko ustanovljivanja izbornih rezultata za XII. cijonistički kongres u pojedinim mjestima.

Prema do sada pregledanim izbornim rezultatima glasovalo je za

listinu br. 1

(nosioc dr. Beno Stein)

1920, a za

listinu br. 2

(nosioc dr. ing. A. Werber)

109 izbornika.

Budući, da još nijesu stigli izborni spisi iz više mjesta, moći će glavna izborna komisija tek za nekoliko dana ustanoviti konačni rezultat izbora, o kojemu će odmah sve mjesne cijonističke organizacije izvijestiti.

Omladinski dan

Kad se ovaj puta sastane naša omladina u Sarajevu, neka ima na umu ovo:

Jedan, najplemenitiji dio njezin, stigao je u Palestinu. Halucim, od kojih nam netom stigoće vijesti iz Hajfe, sretne i radosne vijesti, pored sve ne-sredjenosti u Erec Izraelu, putokaz su neslomivog htijenja. Ovdje, u galutu, oni su već ostvarili zajednicu izmedju se; možda ne sa svime, ali ipak toliko kako, te je neraskidna. Velik, pretežni dio galutskog čovjeka svukli su već ovdje. Kad ondje, pod palestinskim nebom svojom jevrejskom pjesmom daju ritam svome radu, pjesma je to, koja ih je već ovdje prenašala bliže k eilju; sad je nevezana u slobodi duša, koje teško breme rada nose kao veliko spajanje s eijjem u ljubavi, što iz bremena stvara izbavljanje u sreći.

Dobro je i omladini, koja ostaje ovdje, da ima svijest, te je ova četica izašla iz njezina kola. Nije to, za cijelo, zasluga toga kola. Ona se radna četica

vidno izlučila iz toga kola još prije no je pošla na put. I činjenica, te omladina dan polaska naših prvih halucim nije proživjela u sebi kao svoj trijumfalni dan, svjedoči, da ima nešto, što se stavilo izmedju one četice zanosnih obradnjivalaca zemlje u znoju, ali i u vedrini svete dužnosti — i kola što ostade ovdje:

Umornost. —

Ipak: ona je četica izašla iz kola naše omladine. I nije to jedina, koja će odavle poći u zemlju otaca. U Vilovu, Mostaru i Gjurgjevcu spremaju se nove. Zamislimo, koliko krutih nedača proživješe ove djevojke i momci i kakova je to odabranost htijenja, usijanog žarom idealja, koji uljepšava tegobe puta i viziju budućih pregaranja i truda!

Gdjekoja djevojka i gdjekoji momak sustade i otpade. Koji preostadoše, nijesu se još svuda posve stopili u zajedinstvo. Ali što se više bliža cilj, stapanje biva sve potpunije. Njih drži na okupu toplota zajedinstva dana, koji će doći.

I oni, što su na cilju, i oni, što su na putu, naša su omladina. Omladina, koja daje ovakove zajednice, krije u sebi sve pretpostavke za svoju obnovu. Ona je dobra u etskom smislu te riječi.

Ali naša je omladina umorna. Jedna bolećiva umornost kan da je paralizovala njezinu vedrinu i volju. I što je sebi stavljala napornije ciljeve, nužno teže no omladina ikojega naroda i što je više bolno zamjećivala, da je zastajkivala na putu, činilo joj se, kan da cilj odmiče sve dalje — i umjesto da napregne sve sile, da stigne ipak na cilj, ona zastade. Bit će razlog taj, što nije imala racionalni tempo promišljenog udjeljivanja puta.

I bivalo je ono, što redovno biva u takovim slučajevima: Tražili su se krivci; čekalo se na — direktive (bar se tako govorilo); razasute grupe omladinaca tužile su se na preslabi kontakt njihova vodstva s njima, a vodstvo se tužilo na nedostatno razumijevanje omladinskih težnja sa strane »starijih«. To je bivalo u isti mah, kad se nagašavala u stvari zdrava, ali znatno pretjerivana, potreba emancipovanja, u stvari separacija, od zvaničnih, »sta-

rijih« krugova. Što je još gore: jedan, na sreću malen dio duševno nevaspitanje omladine, smetnuo je s uma čistocu omladinstva i, zaveden, dao se u radu ličnih ambicija pojedinaca od »starijih«, ne spoznavajući, kako groteskno djeluje omladinstvo, koje samo sebe treba da užgaja, kad se kvantitetom nameće harangerskim sudijom.

Najgore u svemu tome jest, da je omladina izgubila iz vida svu divnu jednostavnost svoga zadatka: Samouzgoj. Ovo treba da bude osnovka svega omladinskoga rada. Nije to malo. Ali treba htjeti. I treba početi iznova. Neka se stvore ovako u svakom mjestu samo dvije, tri izrazite omladinske individualnosti, koje će se dotjerati u vaspitanju svoje ličnosti — pa će to da dje luje jače no ikoja direktiva i smjernica.

Neka bar omladina ne smetne s uma, da su lokalne zajednice osnovne ćelije intenziviranja rada. Neka je vodstvo ma kako duševno-intenzivno, efekt te intenzivnosti nužno jenjava prema periferiji, ako na njoj nema spremljenih akumulatora energija.

Vodstva, razumije se, treba. Ali, prosudjujem li pravo funkcije vodstva, meni se čini, da je njegov zadatak u glavnome, da stvara više zajedinstvo izmedju razasutih zajedinskih jedinica, da regulira brzinu napretka u samouzgoju tih jedinica, da pobudjuje savjetima, a ne dekretiranjem, da posreduje stečena iskustva izmedju jedinica, da ne bude »oblast« nego žarište energija, koje se skupljaju u njemu, e da pojedine, zgušćene, dinamički teku u sve ćelije i napunjaju ih novim silama.

Omladina se ogledava za novim vodstvom. Jer i sadašnje je vodstvo umorno. Kako li se to brzo u nas povlače ljudi u »zasluženo stanje mira«! Nijesu li to u stvari staračke pojave? Ako se omladina zamisli u to, ne će li joj se krv uzburkati i usplamiti u revolti protiv same sebe, protiv toga staraštva u sebi? Vjerujem, da hoće. Nekako su odviše razdaleko izmedju se naši omladinci. Slet u Sarajevu približit će ih uzajamno — i zagrijati. Ovo zajedinstvo od dva tri dana, dostajat će, držim, da im dozove u srca dragocjenost rada u toplosti zajedinstva. U tome će biti sva vrijednost Sleta.

Neka omladina, sakupljena na ovome Sletu, ne smetne s umu jedno: Omladinski Savez treba i mora da ostane na životu. Ne smije na njemu nitko da nabaci pitanje o »biti ili ne biti«. Mi trebamo svoju omladinu i moramo biti sigurni, da s njome možemo računati. Ona nema pravu na umornost!

Bez nje odakle da popunjujemo redove svojih radnika, jakih, punih velike ljubavi za stvar i čistih?

Nama treba sigurnost, da jednoga dana mi smijemo da klonemo, jer ćemo imati da damo stvar židovske opće zajednice u ruke mlađim, koji su spremni, da ne ispuste zastave iz ruke, dok ne smalakšu od obnemoglosti požrtvovanoga rada.

Glad i kolera

To je evo konac — je li konac? — boljevičke diktature: na desetke, možda na stotine tisuća ljudi pogiba od glada i kolere u Rusiji. Čičerin zove u pomoć sve klase Evrope, imperijalističke državnike i kapitaliste i solidaritet cijele radničke internacionale; ne pravi se tu više razlika između druge, druge i pol i treće internacionale; ime Maksima Gorkoga treba ovčas da služi, kako bi jače odjeknuo očajni zov na čovječanstvo, na jedno, na cijelo čovječanstvo.

U nesreći velike Rusije, u stravi, od koje dah u plućima zastaje, klasna diktatura, koja je razarala, zaziva čovjeka, da bar zaustavi uništavanje — jer graditi se ne će još za dugo.

Ovo je slom boljevičke diktature. Ne radi se o tomu, hoće li se još i koliko će se još održati: ona je, misleći samo na održanje jedne racionalističke ideologije s pomoću sile i zastrašivanja zaboravila na živa čovjeka, da ga se spomene u času katastrofe njegove. Ove vodje nijesu bile sentimentalne, za cijelo ne! To im je zajedničko s onim imperijalistima i vojskovodjama kapitalističke Evrope, koji su stotine tisuća ljudi bez promišljanja slali na klaonicu. I tu i tamo fantom vlasti i »glorije«; i tu i tamo — još čas pred debakлом — pitanje prestiža; i tu i tamo apstraktni, nišlavi pojmovi, koji se objavljaju fasciniranoj gomili kao spasenje i bitnost života i časti, da se unište životi i gazi čast čovječanstva u infernalnim orgijama savremene bestijalnosti — posvećene »velikim idejama« . . .

Covjek je ostao zaboravljen, i nama se pričinja, da samo veličina ruske zemlje čini, te se ondje to grozno zaboravljanje u svojim posljedicama ukazuje tako strahovito golemo. Svuda — izuzevši možda krajeve velikog bengalskog pjesnika, koji sad obilazi tu nestru Evropu, u koju ne pristaje — čovjek je bescijen. Razlika je samo kvantitativna. Ili zar toliko više od boljevičke Rusije cijeni čovjeka u čovjeku velika sila, koja svoje crnje i Anamičane šalje na podjarmljeni narod da mu skvrne žene i zlostavlju goloruke? Ili ona odabrana bijela rasa, što linčuje crnu? Ili zar ona klasa preživjelih aristokratskih zločinaca, koji učiniše iz drveća orgovanske šume vješala, a iz Dunava groblje »samoubica«.

Diktatura klasa: kapitalističke, aristokratske ili proleterske; diktatura pobjednika i diktatura nacijskih preuzetnosti — sve samo diktature i posvuda stradava čovjek. Oligarhije vladaju, a demokratstvo — ta riječ znači vlasta puka — jedna je obmana gomile,

koja se na mahove uzbunjuje, da trajno posi na svojim ledjima breme vlasti, koja nije njegova — u ime njegova veličanstva naroda!

* * *

Ondje, u velikoj Rusiji, živu milijuni Židova. Živu . . .

Mari li ko za njih, pita li ko za njih? Dok su bili pod carskom Rusijom, oni su smjeli boraviti samo u »čerti«. Treba čitati stranice Dubnovljeve povijesti da se čovjek preshravljen pita: je li moguće, da se moguše održati? Izjedali su se, ekonomski, sami izmedju se; odvažniji su selili u Ameriku, u Argentinu, Kanadu i London. Mladi su Jevreji »išli u narod«, mlade su Jevrejke uzimale »žuti pašoš«, da mogu studirati, da učaju žedju za kulturom, za širokim svjetom Izvan »čerte«. Djecu je carski režim dao u kasarne, silom ih krstio i više ih majčine oči ne vidješe; kašnje zaredaše pogromi: Kišinjev, Homel, Bejlisov proces . . . Bili su munjovod za eksplozije nezadovoljstva mase.

Ali — živjeli su. Svijet je vidio samo kafan, štreimel, pejese. Sramni svijet stvorio je iz te spolašnosti Židova ciljeve svoga sramnoga ruganja. Nije sebi uzeo truda, da zaviri u duševni život — istinski, najsopstveniji životih »smješnih« hasida i mišnagida. Japance je kao ljudi »obreo« tek jedan Lafcadio Hearn; svijetu, opojenom preuzetnošću rase, oni su počeli važiti, kad su stali graditi dreadnoughete i potukli Ruse . . . Počeli su važiti, kad su u njima gledali »žulu pogibao«. Svijet ima respekt od onoga, koga se boji.

U carskoj Rusiji Židovi su imali svoje škole, svoju književnost, svoje štamparije. Živjeli su životom duševnosti.

Revolucija Kerjenskoga dokinula je »čerfu«. Rat ju je prije do temelja poharao. Ona je bila neprekidno bojište; pobednici su se ondje — i u Galiciji — izmjenjivali i svaki je u svakom židovskom domu ostavio vidne tragove; bescijen je bio i život i čast i kuća i imovina. Tad se »čerfa« otvorila. Židovi se smjedoše razasuli po velikoj Rusiji. Bili su — oslobođeni, jednakopravni.

Tad dodjoše Lenjin, Trockij, Čičerin i Zinovlev. Jevrejski jezik, jevrejska škola, jevrejska književnost — sve su to u ovom besmislenom »kozmopolitsko«-proležarskom nivelliranju bile buržuske stvari; cijonizam i židovsko nacionalstvo — imperijalističke tendencije, saveznice antante. Škole i štamparije su se zalvarale; jevrejski spisatelji, centri duševnosti u Rusiji, moradoše se iseliti. Židovski se duševni život razarao. Spremala se katastrofa židovske kulture, koja je preživjela vijekove progona i uzdržala židovstvo.

Ali došla je i katastrofa golih židovskih života. Što su ostavile na životu proturevolucionarne vojske Denjikina, Petljure, Wrangela i drugih, to je uništavalo ekonomsko beskućništvo u boljevičkoj Rusiji. Odavna već Židovi goli lučaju dalekim drumovima majčice Rusije — kako krvavo — ironički zvuči u tome savezu riječ »majčicā! — bez zrade, bez ičega; odavna već tisuće sirota traži mater i oca; odavna pogibaju oni od glada, zime i bolesti.

Tek — osim nas niko nije mario zato. I kad smo htjeli da pomognemo — a ko bi tu spasio? — nama se to sprečavalо. Nama se branilo, da židovsku siročad uzmemo bar za nekoliko nedjelja k sebi, dok su pogromiste našli zakloništa u toj Evropi, da šire otrov pogromskih instinkta u zemljama, koje im dadeoše azila. Boljevička Rusija ubijala je

međutu izaslanike američkog Jointa, koji su nosili nešto pomoći ruskim Židovima, onog Jointa, kome mnogi žarobljenik — nežidov благодari svoj povratak iz sužanjstva.

Kukavna je zvijer čovjek. Vidi, da stradava uz njega čovjek jednako kao i on: mislio bi: brat mu je; ali ne — Židov je. Olad i bijeda slabih čovjeka, ali jača bestiju u njemu. Ne čeka se, dok glad i bijeda izvrše svoje djelo: Rusija kozmopolitskog boljevizma pogromira Židove jednako kao i carska . . .

Ondje je žarište najvećeg židovskog života; ali svuda gošto ima »manjih«, strašnih takovih žarišta. Iz svih njih se prostireže valovi i oni se ukrštavaju. Stojimo u jednoj unakrsnoj vatri mržnje. Sramota svijeta ne može nam biti zadovoljština. Slomit će se Horthy jednako kao i boljevizam; jenjat će mržnja — i mi ćemo zabrinuti čekati na nove provale.

Izlaz je iz toga jedino naša aktivnost. Ona je jedina naša odbrana. Tri tisuće godina kulturne učiniše nam dušu prejakom, a dvije tisuće godina palnja naše tijelo preslabim, da mrzi i traži odmazdu.

Ali te tisuće godina dokazaše našu vitalnost. Ona je dvije tisuće godina bila fizički pasivna.

Hoćemo li da se održimo, treba da je fizički aktiviramo s pomoću aktivnosti naše volje, naših čuvstava i energija našega duha.

A. L.

Kproblemu gospodarskog pridizanja istočno-evropskih Židova

Interview s drom. Juliusom Goldmannom. Newyork.

Prijašnji generalni direktor »Joint Distribution Committee«-a, dr. Julius Goldmann, poznati autoritet na polju socijalne skrbi, izjavio je uredniku »Jüdische Presszentrale Zürich« o problemu gospodarskog pridizanja istočno-evropskih Židova ovo:

Kakogod velike bile nevolje Židova u zemljama, u kojima je bijesnio rat i kolikogod nam stiglo apela za pomoć, uvjeren sam, da je zaključak Jointa, prema kojemu će se postepeno ukidati potpora, razborit i da će konecem ove godine prestati podjeljivanja potpora. Ne smijemo ukinuti, već naprotiv svom snagom podupirati djelo gospodarskog pridizanja istočnog židovstva. Za moga boravka u Evropi imao sam kao glavni ravnatelj Jointa veliku prednost, da dnevno govorim s ljudima, koji najbolje poznaju prilike, to se godinama bave tim problemom.

Iz pregovora s tom gospodom te iz vlastitih opažanja mogao sam sebi stvoriti sliku o užasnim nevoljama Židova istočne Evrope i upoznao sam njihove potrebe, koje se kristaliziraju u riječi »ponovno pridizanje«. Držim, da se današnje prilike Židova u istočnoj Evropi u svome karakteru ne razlikuju od onih prije rata, jedino što je k tome pridošao jedan užasan »plus«. Ili da to kažem drugim riječima, prilike istočnih Židova, posmatrane s ekonomskog, sanitarnog i kulturnog stajališta, bile su već prije rata tragične. Tragedija porasla je sad u neizmjernost. Uslijed stoljetnih progona, neslavdivih poteškoća iznimnih zakona itd.

nije bilo moguće Židovima tih zemalja, da poboljšaju svoje prilike po modernim, naprednim smjernicama; bili su u istinu jedini Židovi, koji nisu nikad napustili lojalnosti prema židovstvu — kako su ga oni shvatili — i oni su tako reći jedini Židovi, koji su održali idealizam židovske vjere i života. Ako se uvaži život, s kojom su ustrajali u svim vijekovima progona, pritiska i pogroma u održanju židovskih idealova, tad im ne možemo uskratiti udivljenje i počitanje. A što su učinili Židovi drugih zemalja u svim tim vijekovima za svoju braću? Dali su milostinje, dostatna jedva za održanje golog života, ali nijesu ništa uradili da ih ekonomski i kulturno dižu. Židovi drugih zemalja bili su sasvim indiferentni prema njihovim vjerskim i židovskim idealima. I dok su zapadni Židovi stekli blagostanje pustili su, da Židovi istočne Evrope sve niže padaju, te su na umirenje svoje savjesti darovali za izvjesne dobrotvorne svrhe, a i to samo do stanovitog limitiranog grada. Ako hoćemo da uzdržimo židovstvo i židovski život, tad to možemo postignuti samo požrtvovanju bogatih Židova cijelog svijeta u saradnji kod obnovnog djela Židova istočne Evrope. Upotrijebio sam riječ „Obnova“, no bila bi mnogo podesnija riječ „Pridizanje“.

Ne smijemo praviti nikakovo pitanje iz toga, da li se i u kojoj mjeri slažu naša naziranja s onima Židova istočne Evrope, te razna stajališta, koja postaje izmedju Istoka i Zapada; moramo prilike uzeti onako, kakove jesu. Ako hoćemo tim ljudima pomoći, moramo uviđati uvažiti njihovo stajalište, u nadji, da će s vremenom doći na viši nivo, koji će biti više u skladu s našim idejama i našim životom. Moramo respektirati ideje onih, kojima želimo da pomognemo, moramo u vezi s njima raditi i nastojati, da ih približimo našemu stajalištu, u koliko bi se time imalo postići viši način života. Nastojanja, da ih primoramo, te bi s mesta akceptirali naše stajalište, ne samo da ne bi uspjela, već bi bila nemoralna. Ljudi moraju sami odlučiti, u kojem opsegu žele da promijene svoje metode i svoje naziranje i ne smijemo im nametnuti naš način mišljenja i života. Samo tako možemo se nadati, da ćemo ih pomiriti s modernim naziranjima i napretkom. Svako djelo ponovnog pridizanja, koje se poduzima, mora biti odijeljeno od djela podupiranja, da postigne trajne rezultate. A do trajnih, a ne momentanih rezultata stalno nam je.

Ako ne ćemo moći da uklonimo decimiranje Židova istočne Evrope, koje se širi uslijed rđjavih sanitarnih prilika, ako ne ćemo namaknuti sredstava, da suzbijemo bolesti, koje ondje vladaju, ne ćemo doskora imati u tim zemljama Židova. Tuberkuloza, posljedica gladi, studeni i opće nužde, širi se u velikoj mjeri. Tifus bijesni, a prijeti srđobolja i kolera. A sve te opasnosti ne možemo suzbijati, jer nema liječnika, bolničarka, bolnica ni medikamenata. U Brest-Litowsku — da spomenem samo jedan tragičan slučaj — video sam umrijeti mladoga čovjeka na peritonitis, jer u cijelom gradu nije bilo kirurškog instru-

menta, s kojim bi liječnik, koji me je pratio, mogao provesti operaciju. A taj mladi čovjek uzdržavao je svoju majku, koja je izgubila kod pogroma muža kao i sedmoro braće i sestara. Ovaj primjer možemo u tisuće varijanata uvijek ponovno naći. Bolnice nemaju krovova, niti prozora, niti kreveta, ni lijekova, ni instrumenata, ni liječnika, ni bolničarki. Joint nastoji, da nadje sredstava, da i tu pomogne. Opseg mortaliteta djece znatno je porasao, a ta činjenica ne treba posebnog komentara. Djeca, a osobito skrb oko ratne siročadi, su dva problema, o kojima se već toliko mnogo govorilo i pisalo, da ne trebam o tom ponovno govoriti. Ako ne ćemo brzo svom energijom i velikim razumijevanjem nastojati, da riješimo ove probleme, tad će mlađa generacija Židova i dalje fizički, kulturno i moralno padati, a Židovi cijelog svijeta ne će moći, a da se ne zastide priznati, da su pripadnici židovstva.

Velika se opozicija, u principu možda ne sasvim neopravdana, opažala češće protiv potpore vrlo mnogobrojnih malih trgovčića i naravno trebalo bi nastojati, da se njihov broj postepeno smanji. Uz postojeće prilike međutim tvore tako znatni elemenat, da bi bilo nemilosrdno da ih se previdi. One, koji su svoj čitav život proveli baveći se trgovinom na malo i u tome ostarili, ne može se jednostavno ignorirati, dok bi s druge strane trebalo nastojati upućivati mlađu generaciju, da odabire druga zvanja. To se može postići unapredjivanjem obrtnih i gospodarstvenih škola, osnivanjem i unapredjivanjem industrije. Držim, da je u sadašnjem času istiniti i iskreni vapaj za pomoć Židova istočno evropskih zemalja, da se osnuju gospodarske škole i naseobine i u napredjuje obrtne škole, pa ako se ova djelatnost poduzme na razumno način, to je izvan svake sumnje, da će u najkraće vrijeme mnogi mlađi ljudi, koji su bili nuždom prisiljeni da postanu trgovčići preći k obrtu ili gospodarskim poslovima. Od iste je važnosti organizacija predujmovnih štedionica i kooperativnih zadruga, da se obrtnicima pomogne kod nabave sirovina, orudja i strojeva. Za vrijeme rata je sve potpuno uništeno, a novom nabavom omogućuje se ovim ljudima, da nadaju za sebe i za svoju porodicu opstanak, i da izadju iz reda onih, koji trebaju pomoći.

Nijedan problem ne pruža više potekoća i nije ozbiljniji, nego kulturni rad medju ovim Židovima. Oni imaju svoja vlastita naziranja i svoje vlastite ideale, koji su kroz stoljeća vršili, i bilo bi nerazumno, i beskorisno, da se napada njihova metoda. Ali može se učiniti to, da se ovim ljudima daje mogućnost, da žive u promijenjenoj okolini prema svojim metodama i iskustvima na taj način, da se rade moderne zgrade, slične onima, koje se nalaze gotovo u svim većim gradovima Amerike. Ispravljujući tako okolinu, budila bi se u njima želja za naprednjim, prosvjetljenijim metodama. Valja prepustiti ovim ljudima, kako će da uče i izvršuju svoje molitve — na nama je, da im pokazeemo, a da ne pokušamo uplesti se u njih.

hovo stanovište, da želimo, da svoju religiju vrše u zdravoj i prosvjetljenoj okolini. Kad smo ih jedan put osvijedočili, da mogu svoje ideale i religiju održati u zdravoj okolini isto tako dobro, kao i u nezdravoj i odvratnoj, u kojoj sada žive, to će doskora uspijeti takodjer dovesti ih na put naprednih idealova, koji će im omogućiti — što sad ne mogu da se nadaju — da postanu važni faktori u javnom i socijalnom životu njihovih zemalja.

Niti prekomorska imigracija, niti imigracija u Palestini ne će mnogo pridonijeti, da se ovaj problem konačno riješi. Kad će jedanput vladati u Rusiji zdrava liberalna i tolerantna vlada, tad će se po mom mišljenju — a ovo dijele svi, koji su se ovim pitanjem bavili — smanjiti broj židovskog pučanstva, koje sada živi u takozvanim prijašnjim naseobnim rajonima, jer će imigrirati u Rusiju i Sibiriju. Nema sumnje o tome, da se na taj način može dogoditi, da 120 milijuna urodjenih stanovnika Rusije apsorbiraju onih 4 do 5 milijuna naseobnog rajona Židova, uslijed čega bi se takodjer znatno poboljšale ekonomiske prilike Židova.

Ne držite me zanešenjakom, koji misli, da će se po meni navedeno pridizanje izvršiti u jednoj godini ili za nekoliko godina; to je jedna zadaća, koja iziskuje mnogo godina intenzivnog rada i neprekidne žrtve. Ali je moguće, da se djeluje na postojeće prilike, a strahote sadašnjeg časa mogu da se znatno smanje razumom, odlučnošću i žrtvama. Moje je mišljenje, ako djelo, koje sam ovdje u kratkim ertama skicirao, bude organizirano i snažno poduprto od židovstva Amerike, onda ne će biti teško, da se predobije za suradnju i finansijsku potporu Židove Evrope i na taj način Židove čitavoga svijeta.

Keren Hajesod Što je nužno?

Od obih faktora, koji određuju budućnost Palestine za sada je od najveće važnosti rad izvan Palestine. Kakogod je rad u samoj zemlji od velike važnosti, ipak je u ovom času glavno, da se u židovskoj diaspori namaknu sredstva, koja su potrebna za stvaranje odgovarajuće podloge za židovsku Palestinu. Više, nego ikada zavisi sve od priprave ovih sredstava; kako politička, tako i gospodarska pitanja. Bez sumnje je, da se naši odnosi prema Arapima mogu samo na taj način povoljno razviti, da zaista stvorimo u zemljama sredstva, s kojima ćemo postići sveopći napredak. Do sad ulagao se u zemlju u značajnoj mjeri isključivo židovski gospodarski faktor rad, ali ovog nije slijedio u doštanjoj mjeri drugi gospodarski faktor kapital. Konačno se Arapima ne može zamjeriti, što nijesu pripravljeni, da se općim zemaljskim novcem stvara mogućnost rada za Židove. Moramo sami donijeti potreban kapital u zemlju, a to i jest smisao Samuel-Churchillove politike o useljavanju. Računa se kako na privatni, tako i na javni židovski kapital; ovog reprezentira prije svega Keren Hajesod, a zatim židovski Narodni Fond. Privatni je kapital u svakoj formi poželjan, te već čekaju na nj najobiljnije mogućnosti rentabilnosti. Ipak kao što se ni jedna politička zajednica ne može da određe javnog po općoj suradnji

slečenog kapitala, tako su i nama potrebna sredstva, da prema općim nazorima podupiremo useljavanje, izgradnju opće korisne institucije i radiočice, stvorimo gospodarska naseljenja, te da pripravimo temeljne gospodarske uredjaje i pripomognemo izgradnju istih. Sad se ne možemo ni u koga pouzdati, nego jedino u sebe.

Engleska vlada, palestinska zemaljska uprava, te javno mnjenje čitavog svijeta, svi će nam ovi pomagati, ako pokažemo da nešto stvaramo. Protivnost sa strane Arapa opadaće u onoj mjeri, u kojoj budemo donijeli sredstva u zemlju, koja će također do prinijeli sveopćem razvojku zemlje.

Velike židovske organizacije, koje se bave Palestinom potpuno su sebi na čistu o potrebama časa. Bilo je pozdrava vrijedno, kada je Ica dala jasno izjavili, da joj ne pada ništa na um obustaviti rad u Palestini, nego je odlučila da ga nastavi svom energijom. Isti se tako napreže Barun Rothschildova uprava više no ikada. Njezin projekt mlina u Hajfi kroči naprijed; nadalje prislupe ova uprava uredjenju jedne parfimerijske industrije.

I poduzeća, kojima upravlja Boris Goldberg, razvijaju se, a osobito se ističe gradnja tvornice umjetnog kamenja »Sylkat« u Jafi. U Jeruzalimu upravo je društvo »The Palestine Land Development Company« kupilo od grčkog patrijarha čitav kompleks posjeda u unutarnjem gradu, koji se ima izgraditi za trgovacku četvrt. Narodni Fond poduzeo je, kako je poznato, u nizini Jesreel kupnu zemljišta na veliko.

Keren Hajesod, kojem već pridolaze novci iz svega svijeta, preuzeo je bivše »Hilfsverein« škole, te prislupio stvaranju jedne hipotekarne banke.

A u znaku praktičnoga rada u Palestini stoji i XII. cijonistički kongres, koji započinje 1. septembra u Karlovim Varima, a za rasprave, koje će se voditi na tom kongresu već sada postoji interes u čitavom svijetu. Mora se zahtijevati od ovog kongresa, da zagradi posljednje opreke unutar cijon. organizacije da obnovi zahtjev discipline, te da isti proglaši glavnim postulatom unutar organizacije, kako bi kongres bio u stanju da stvara praktički rad za Palestinu. Samo u tom slučaju može cijonistička organizacija da nastavi svoje dosadašnje uspješno djelovanje u interesu vaskolikog Židovstva, te zadržati inicijativu u svim palestinskim pištanjima.

Keren Hajesod preuzima društvene škole »Hilfsvereina«. Kako doznamo, sklopio je Keren Hajesod sa »Hilfsverein der deutschen Juden« gospodarski ugovor, po kojemu se posjedi, zgrade i inventar bivših škola »Hilfsverein der deutschen Juden« u Palestini imaju predati Keren Hajesodu za određeni iznos, koji se ima otplatiti u obrocima.

Akeija za Keren Hajesod u Bugarskoj. Započeta akeija za Keren Hajesod u Bugarskoj postigla je usprkos gospodarske krize u ovoj zemlji ukupni iznos od 1,500.000 leva. Računa se, da će se ovaj iznos tokom ovoga mjeseca povisiti na 3 milijuna leva.

Iz židovskog svijeta

Židovsko školsko pištanje u Bukovini. Iz Černovica nam javljaju, da se dne 29. i 30. jula održala kod min. Popovicia anketa zastupni-

ka narodnih manjina u Bukovini radi školskoga pištanja, kojoj su pribivali sa strane Židova narodni zastupnici dr. Straucher i dr. Pislinger, te predsjednik cijonističke zemaljske organizacije u Bukovini dr. Mayer Ebner. Vrlo se opširno raspravljalo o pištanjima pučkih i srednjih škola narodnih manjina. Rezultat ankete je, da su Nijemci i Poljaci sporazumni sa uredjenjem njihova školstva po ministarstvu, te će na njihovim školama bili nastavni jezik njemački ili poljski, a samo zemljopis i povijest tumačit će se na rumunjskom jeziku. Ruteni nijesu se zadovoljili sa vladinim predlozima.

Vrlo mnogo se raspravljalo o židovskom školstvu. Poznato je da je glavni sekretarijat odredio romaniziranje židovskih pučkih i srednjih škola. Nacionalnim nastojanjima Židova želi generalni sekretarijat doći u susret time, da se u školama može po želji roditelja uvesti jevrejski i židovski kao obligatni predmet. Sva tri zastupnika odlučno su otklonili ove prijedloge. Pozvali su se na odredbe mirovnoga ugovora, prema kojemu pripada svakoj narodnosti pravo, da u školama bude njezin jezik nastavnim jezikom. Protiv toga navelo se, da vlada ne može priznati dva narodna jezika. Sa židovske strane se uzvratilo da dvojezičnost nije slučaj samo kod Židova, već i Irci, Bretoni i Valoni, kao i mnogi drugi imaju dva narodna jezika, te kad bi vlada htjela priznati samo jedan počinila bi nepravdu ne prema židovskom narodu, već prema pojedinoj židovskoj stranci. Svejedno je, da li se smatraje jevrejski ili židovski materinim jezikom Židova, no rumunjski nikako nije materinji jezik Židova. Nema razloga da se udovolji željama drugih narodnih manjina, a da se za Židove pravi iznimka.

Pregovori nisu doveli ni do kakovoga rezultata. Anketa se sporazumila samo glede pučkih škola na formulu ultravizma u jevrejskim pučkim školama, t. j. djeca će se poučavati na zemaljskom jeziku i u narodnom jeziku. Predsjedatelj drži, da se sad radi tek o provizornom uredjenju školskoga pitanja. U jeseni bit će anketa svih narodnih manjina Velike Rumunske. Na toj anketi riješit će se definitivno školsko pitanje.

Zastupnici Židova izjavili su, da za sad akceptiraju rješenje glede pitanja pučkih škola, ali da i nadalje ustraju kod svojih zahtijeva glede nacionalnih škola u smislu mirovnoga ugovora.

Tom prilikom raspravljalo se i o personalnim pištanjima, a naročito o pištanju ravnatelja židovske gimnazije u Černovici. Zastupnici židovskih stranaka jednodošno su otklonili sadašnjeg upravitelja židovske gimnazije dra E. Sigala i tražili, da se uprava gimnazije povjeri ponovno dru. Spitzeru. Nadalje tražili su židovski zastupnici imenovanje židovskog nadzornika za židovsko školstvo. Zastupnik vlade, generalni tajnik Tomolaga, izjavio je, da vlada prima do znanja jednodušni otklon dosadašnjega upravitelja dra Sigala no pridržaje si, da pitanje imenovanja direktora na židovskoj gimnaziji riješi po svojoj uvidjavnosti a u interesu židovskoga naroda. Obećao je nadalje, da će se u dogledno vrijeme imenovati židovski nadzornik za židovsko školstvo.

Svjetska konferencija židovskih vijeća. Žid. dop. uredjavlja, da je u smislu zaključka praške sjednice židovskog narodnog vijeća pojedinih zemalja sazvana za sredinu septembra opća konferencija židovskih vijeća svih zemalja u Karlovim Varima.

Ograničenje slobode štampe u Palestini.

U engleskoj donjoj kući upravio je poručnik Kennworty upit na ministra za kolonije, da li se još vrši cenzura u Palestini, a ako se vrši, zašto nije da sloboda štampe pod britiskim mandatom. Pitao je nadalje, da li je ministru poznato, da je jedan dio njegovog govora u zastupničkoj kući na predlog parlamenta za slvari srednjega Isloka zaplijenjen po cenzuri u Palestini za ondašnje novice i što je razlog tome, te konačno, da li se cenzor u Palestini plaća iz sredstava engleskih porezovnika ili palestinskog pučanstva.

U ime ministra odgovorio je Mr. Wood. Odgovor na prvi dio pištanja je jesan. Cenzura nužna je u ovom času, gdje se zemlja nalazi u trgovici radi raznih akutnih političkih pitanja. Velik dio pučanstva još je sasvim neuk, te se može lako dati stalnom propagandom zavesiti na čine, koji bi doveli u opasnost javnu sigurnost. Glede trećeg i četvrtog dijela pitanja nema još informacija, te je naredio istragu. Troškove cenzure nose palestinski rezervnici.

Pošto se Kennworty nije ovim odgovorom zadovoljio htio je ponovni upit staviti, da dobije jasan odgovor, da li palestinski cenzor ima pravo, da cenzurira govore aktivnoga ministra. Mr. Wood zamolio je interpelanta, da se strpi dok dobije nužne informacije, pa će naknadno izvijesiti o toj slvari.

Svjetska konferencija »ORT«-a u Berlinu. U nedjelju 31. jula otvorena je prva svjetska konferencija »ORT«-a, društva za podizanje zanača i poljodjelstva u Židova. Društvo, koje je prije radilo samo u Rusiji, moralno je da premjesti dio svoga rada, zbog jakе emigracije i u inozemstvo, a osobito u veća centra ruskih emigranata. Delegacija Bramson i Lawicza pošla je na zapad da probudi tamo interes za rad društva. Konferenca, koja sad vijeća u Berlinu, uzela je za zadataču, da stvari centralu za sav rad »ORT«-a. Pored svih velikih potreškoća skupio se velik broj delegata iz najvećih gradova Rusije, te Pariza i Londona.

U pozdravnom je govoru naglasio Bramson, da društvo mora na svaki način da stane na kraj nepoštenom trgovaju, koje je zbog srašnih ekonomskih prilika preotelo maha kod izbjeglica. Poslije izbora odbora kojem je na čelu dr. Sabad iz Vilne obdržali su se referati, i to za svaku zemlju na pose.

Pitanje Vilne i Židovi. K namjeri Zieligovskog, da sazove zemaljsko vijeće, koje bi imalo da se u ime pučanstva područja Vilne izjaviti o sudbini Vilne, piše židovski list »Unser Tag« medju ostalim ovo:

»Jasno je, da odnošaj židovskog pučanstva prema ovakovom zastupstvu ne može biti drukčiji negativan. Već sam sastav zastupstva pokazuje, kakav je odnošaj narodnosti u Vilni; napravljeno 34 Poljaka izabrani su u gradsko zastupstvo samo 14 Židova, premda židovsko pučanstvo iznosi polovicu cijelokupnog pučanstva. Još jasnije biva stvar, ako spominjemo, da je od 87 zastupnika provincije izabran samo jedan Židov. Tome se ne treba čuditi, ako se samo sjetimo pod kojim su uvjetima provedeni izbori.

Iz toga slijedi, da židovsko pučanstvo ne može ova zastupstva kao pravi izražaj volje pučanstva priznati, te ne će učestvovati u izborima na Sejmu ili zemaljsko vijeće. Neki bi to htjeli da tumače kao suslezanje od glasovanja. No položaj je Židova između dvije vatre vrlo težak i već sama ta činjenica opravdala bi suzdržanje od glasovanja. Kraj

svega toga ima židovsko pučanstvo jasno stajalište prema poljsko-litavskom sporu.

Židovsko pučanstvo osudjuje i pretežitom svom dijelu tvrdoglavost i šovinističke operacije obih dijelova. Uvjereni, da se oružjem ne može trajno riješiti taj teški problem. Židovsko pučanstvo drži, da je jedina mogućnost za rješenje spora sporazum. Kompromis mogao bi se naći u projektu kantonalnoga sudišta. Židovi iznijeti će onda svoje zahljeve kao i svaka druga narodna manjina, pa želi, da se ovo pitanje riješi mirnim pulem.

Pogromi u Bijeloj Rusiji. Žid. dop. uredjavaju iz Pariza, da su tamošnji židovski krugovi dobili vijesti o ponovnim pogromima u Bijeloj Rusiji. Pogrome organizira i podupire organizacija »Liga za zaštitu domovine i slobode«, kojoj je na čelu Boris Savinkov. Vjesti odnose se na napadaje izvršene u mjesecu junu i to u mjestu Kopatkelizi. Pogrom započeo je početkom junja. Broj ubijenih i ranjenih iznosi 200. U koloniji Koičici došlo je do pogroma sredinom junja. Židovsko pučanstvo ove kolonije sastoji iz miroljubivih poljoprivrednika i radnika. Pogromske čete opuslošile su potpunoma koloniju i ubile 80 Židova, a 100 ranile. U selu Pulhowisky izvršen je napadaj sredinom juna, te je ubijeno 20 Židova, a 25 odvedeni su kao taoci, te ih je 11 ubijeno. U mjesu Starevo masakriraše su bande 4 židovske obitelji.

Poljska vlada o protužidovskim izgredima. Poljski dopisni ured objelodanjuje ovaj službeni komunikej: »Zadnjih dana navodno došlo je do izgreda na željezničkim stanicama na pruzi Varšava-Sosnovice sa strane demobilizovanih vojnika protiv Židova. Ako će istraga, koja je smješta naredjena po civilnim i vojnim oblastima, potvrditi vijesti o izgredima, izdat će vlada najstrožije mјere da spriječi ovakove dogadjaje i da kazni krivce.

Konferencija židovskih emigranata i bjegunaca u Varšavi. U Varšavi održala se konferencija delegata emigranata i bjegunaca, koji se nalaze u Poljskoj, a pribivali su joj i delegati iz Bukovine i Besarabije. Konferencija zaključila je, da se izabere izvršni odbor za sva pitanja emigracije i bjegunaca.

Židovsko školstvo u Bugarskoj. Sofija, 1. augusta (ž. K. B.J.) Bugarski je parlament u sva tri čitanja primio novi školski zakon, po kojemu su narodnim manjinama zahamčeni zahljevi vlastitih škola. Tako plaća bugarska vlada sve židovske škole.

Židovska imigracija u Mehiku. Po nalogu odbora Bnej-Brit oputovala je komisija u Mehiko, da istraži položaj židovskih useljenika, koji su morali, pošto im je zabranjen ulaz u Udržene države, da se usele u Mehiko. U apelu, koji je upravio predsjednik Bnej-Brit na predsjednika mehičke države, traži se dopuštanje useljenja za izbjeglice iz Evrope.

Iz cijonističkog svijeta

Izgradnja židovske Palestine. Prijedlozi dra. Weitzmanna engleskoj vladu. London, 31. jula (ž. K. B.J.) Doktor je Weitzmann bio na važnoj konferenciji o palestinskom pitanju uz Lloyd Georgea, Balfoura, Churchilla i Maurica Hankeya. Razložio je mišljenje cijonista o situaciji. Ujedno je predložio neke reforme, koje su svakako potrebne kod realizacije Balfourove deklaracije. O ovim prijedlozima raspravlja sada engleska vlada.

Izjava kanadskog ministra predsjednika

imigraciji u Palestinu. Kanadska federacija cijonističke organizacije upravila je povodom godišnje konferencije brzojav ministru predsjedniku glede ograničenja židovske emigracije u Palestinu. Na ovaj brzojav primila je slijedeći odgovor: »Obratio sam se u toj stvari na državnog tajnika za kolonije i dobio sam ovu obavijest: Zabrana imigracije u Palestinu odobrila je britska vlada samo kao privremenu odredbu. Palestinska vlada dopustila je svim onim useljenicima, koji su za vrijeme izdanja zabrane već bili na putu u Palestinu, dozvolu za imigraciju. Njihov broj iznosi 1500. Odlučeno je, da se u sporazumu s cijonističkom organizacijom pripušta samo toliko useljenika, koliko će moći da primi industrijalni i gospodarski život židovske zajednice. Židovi cijelog svijeta morati će bez sumnje nakon ozbiljnog prosudjivanja sivari priznati, da nije u interesu niti općenitosti, niti pojedinaca, da u Palestinu dodje veliki broj imigranata bez mogućnosti za uposljivanje i bez sredstava za egzistenciju. To bi sigurno uslijedilo, kad bi u zemlju došlo više imigranata no što ona može primiti. Useljenici, koji se sami mogu uzdržavati, putnici iz druge izvjesne kategorije bit će pripuštene imigraciji.

Zemaljska konferencija poljskih cijonista. Na konferenciji poljskih cijonista, koja se održala u Lodzu izabrani su za predsjedatelja narodni zastupnici dr. Rosenblatt i Grünbaum, gradski zastupnici Ellenberg i Feldstein, te zastupnik Hitlera Freitag. Grawitzki izvjestio je o djelovanju središnjega odbora, te se na taj izvještaj nadovezala vrlo živahna debara, u kojoj se osobito istakao govor zastupnika dra Rosenblatta, koji je prigovorio, da se središnji odbor premalo bavio palestinskim radom. Tražio je nadalje suradnju ortodoxije na palestinskom radu. Zastupnici dr. Ton i Grünbaum u opširnim su referatima razložili politički položaj, te prikazali rad židovskih narodnih zastupnika na Sejmu. Središnjem odboru i židovskim zastupnicima izražena je hvala i povjerenje konferencije.

Nakon referata o Keren Kajesodu i palestinskom radu, te emigracije i kolonizacije, otvorena je debara o palestinskom referatu. Prijavilo se preko 100 govornika, te je izabran konačno 16 generalnih govornika. Od važnosti su govor Scheinkina i dra Olschwangera, posljednji je nadovezujući na zadnje krvave dogadjaje u Palestini tražio odlučno mјere za osiguranje života i vlasništva palestinskog židovstva. Svi govornici naglasili su potrebu intenzivnog obnovnog rada a prije svega namaknuće velikih sredstava za Keren Hajesod. Debara o Keren Hajesodu trajala je cijeli dan. Dr. Ton referirao je zatim o kulturnom radu, a Bernadow o jevrejskom školstvu.

Savez »Old Judeans«. 28. se juna u Londonu obdržavala skupština »Old Judeans«. Predsjedao je Jabotinsky. Po pravilima koja su konačno polvrdjena, svrha je saveza ova:

1. Da dade prilike prijašnjim i sadašnjim Judeans, da obnove stara prijateljstva i da izvrše ciljeve drugarskoga saveza.

2. Da podupre svako nastojanje za osnivanje i izdržavanje židovskih trupa u Erec Israelu.

U društvo može da stupi svaki Žid i Židovka, koji je služio u britskoj armiji i tarkovi, koji imaju interesa na židovskim trupama. Nadalje bi zaključeno, da se nekadanjim vodjama židovskih legija Patersonu,

Margolinu, Scotu i Samuelu dade začasno predsjedništvo saveza. Na čelu radnoga odbora stoji Jabotinsky.

Konferencija madžarskih cijonista. Prije nekoliko tjedana obdržavala se u Budimpešti konferencija madžarskih cijonista. Pored svih potreškoća skupilo se 266 delegata iz 44 mesta, što pokazuje veliki napredak cijonističke misli u Madžarskoj. Poslije referata o političkom položaju, govorilo se o Narodnom Fonden Keren Hajesodu i Erec Jisraelu. Na jednu konferencu došao je Eugen Polnay da pozdravi u ime necijonista zborovanje i obećao saradnju za Keren Hajesod. To je najbolji dokaz, da je golovo većina madžarskog židovstva promijenila svoj mentalitet.

Iz Palestine

Izgradnja tehničke u Hajfi. »Bet Sefer Reali Iri« (jevrejska Realka) nastao je poslije borbe za jevrejski nastavni jezik na tehniči protiv germanizatorskih težnja njemačkih filantropa. Osnovan je godine 1914., pa je svoje učenike pripravlja za tehniku, a ujedno iz njih dobrim radnim odgojem i uzgojem karaktera stvarala sposobne ljudi za izgradnju Erec Israela.

Zgrada je tehnike ostala prije svjetskoga rata nedovršena, pa je u ratu mnogo stradala. Svi su strojevi od vojnih oblasti odvučeni. Sada je tehnička postala vlasništvo Cijonističke Organizacije, pa je novcem Keren Hajesoda dovršena gradnja. Organizacija cijonističkih inžinira u Americi izgradit će svu unutarnost zgrada, pa će dati sredstva za strojeve i uzdržavanje instituta, te bi zavod mogao da počinje radom u godini 1922. Dosad je posve dovršena radna škola tehničke.

Židovska su djeca u prvom redu intelektualno nadarena, a nedostaju im manuelne sposobnosti. Mjesto mehaničkoga predavanja treba da se ovdje radi samostalnim opažanjem i vlastitim radom, eksperimentima i orudjem, što ga načine sami učenici. Ujedno se uče svi potrebeni jezici (za sada uz jevrejski još i engleski i arapski).

To su naši ciljevi. U istinu smo već počeli radom, dakako u maloj mjeri. Imademo malen prirodoslovni laboratorij, a uz njega i muzej, što ga sabraše sami učenici. U tome je muzeju mnogo palestinskih životinja i ruda. Stvoren je i kemijski laboratorij, ali još nema najznačajnijih aparata i kemikalija. Nabavljen je više predmeta za fizički laboratorijski. Od radio-nica rade vrlo lijepo stolarska i knjigoveznička, ali i ovdje treba još orudja i strojeva.

Za djevojke ima kurz za krojenje i ručne radove, a druge će se godine osnovati kurzevi za kuhanje i kućanstvo.

Škola će postati posve radni zavod, te će u naučnoj osnovi biti sedmično 10 sati za praktični rad. Osim toga će učenici svoje slobodno vrijeme provoditi u školi u žadrogarskom životu s učiteljima.

Sve to, a u prvom redu izgradnja radio-nica i laboratorijskih, traži više sredstava, nego li ih može nabaviti centralna školska uprava Erec Israela i stanovništvo Hajfe, pa će u židovskim centrima galutati prijatelji židovskoga rada i naprekla morati da pomognu dovršenje ovoga instituta.

Židovske kolonije — samostalne općine. Kakojavla J. P. priznat je Tel Aviv, židovsko predgradje Jafe, samostalnom općinom. Priznanje je uslijedilo

na temelju najnovijih planova tamošnjeg magistrata sa strane palestinske vlade.

Prigodom proslave, koja se ovim povodom tamo obdržavala, proricao je gradonačelnik D. Sengoff veliku gospodarsku budućnost Tel-Aviva.

Židovske kolonije Rehobot, Rishon-le-Cijon i Petah-Tikva također su primljene u red samostalnih općina.

Organizirani posredni zavod za rad u Palestini. Cijonistička komisija zasad nastoji, da organizira posredne zavode za rad po evropskom uzoru. Pri tom joj nije zadaća, da štiti samo interes raznih radničkih kategorija, nego i pojedine radne grane pred nesposobnim silama. Razredjivanje rada te iskorišćivanje svih izvora rada ima osobito značenje. Međutim stvaranje novih mogućnosti rada mora naravno da upliviše i na useljivanje. Organizacija za posredovanje rada stupila je već u vezu sa vladinim odjeljenjem za javne rade, te sa velikim savezima poslodavaca, kako bi se tok posredovanja rada pojednostavio. Ali pri tome vrijedit će nova institucija kao sveopće svjetujuće tijelo, te se ima uz nastojanje oko ozdravljenja burze rada, pobrinuti za poboljšanje potpomaganja useljenika, privrednika i trgovaca.

Izmjena »Egyptian Labour Corps« u Palestini. Kod engleske vojne uprave u Palestini zaposleni su, kako je poznato, oko 8000 egiptskih radnika. Od nekog vremena vode se pregovori, koji idu za tim, da se Egipćani izmjene po židovskim radnicima. Vojna uprava odlučila se na pokušaj, te namjestila 200 židovskih radnika, a pripravna je i nadalje primati židovske radne sile, ako ovaj pokušaj uspije!

Finansijski ugovor palestinskih radničkih organizacija. Cjelokupna organizacija žid. radnika u Palestini nedavno je sklopila u Londonu ugovor koji joj omogućuje preuzimanje javnih rada u iznosu od 50.000 funti šterlinga. Ovi me se može zaposliti 1500 radnika.

Činovničko naseljenje u Tel-Avivu. Činovnici društva »Anglo Palestine Company« složili su se u svrhu izgradnje vlastitog naselja u Tel-Avivu. Gradnja prve grupe gradjevina započeta je već u originalnom židovskom stilu. Troškovi oko gradnje stana, sastojećeg se od 3 sobe, kuhinje, kupaone i terase, iznašaju oko 350 funti šterlinga. Cjelokupni posao obavljaju židovski pijoniri.

Glavarina useljenika u Palestini. Jerusalem, 1. augusta (2. K. B.). Izašla je naredba, po kojoj svaki useljenik iznad 16. godine plaća 1 funtu šterlinga, a ispod 16. godina 20 piastera.

Bialik dobio dozvolu za useljenje u Palestino. Udruga židovskih književnika u Jeruzalimu primila je od Bialika i drugova iz Carigrada brzojav, u kojemu se razlaže strašni i očajni položaj židovskih književnika u Carigradu. Nestrpljivošću očekuju dozvolu za useljivanje i mole, da ih se o izdanoj dozvoli brzojavno izvijesti.

— Prema vijesti Židovskog dopisnog ureda je departement za emigraciju palestinske vlade dao engleskom zastupniku u Carigradu instrukciju, da Bialiku i dru-

govima izda smjesta dozvolu za useljenje u Palestino.

— Urednik arapskog lista „Lisan-al-Arab“ imao je dogovor sa šefom istočno jordanske vlade, koji je sa stručnjakom za novčarstvo i pravde te drugim visokim činovnicima došao u Palestinu, da će s vladom pregovarati radi novčanih pitanja istočnog jordanskog predjela. Rašid Bej Taliher govorio je o preuzimanju istočnog Jordana po Emir Abduli i naglasio je, da se tim predajom i opet dokumentirala sklonost Engleske prema Arapima. Francuski političari su na krivom putu u njihovoj politici prema orijentu.

Gradnja kuća kraj tehnike u Hajfi Upravitelji gradjevne zadruge „Hadar Ha-karmel“ nadaju se, da će u dogledno vrijeme dobiti dozvolu za gradnju kuća u blizini tehnike u Hajfi u iznosu od 30.000 funti šterlinga. Zajmovi, koji će se podignuti za pojedine kuće iznositi će oko 400 do 1000 funti šterlinga, pod uvjetom, da će kućevlasnici — ne uvezši u obzir gradilište — sami investirati jednu trećinu troškova. Postoji nuda, da će moći kupiti zemljište i za one ljudi, koji duduže žele graditi kuće, ali ne mogu da kupe zemljišta i to pomoću Židovskog Narodnog Fonda pod uvjetom, da zemljište ostaje za uvjek vlasništvo Židovskog Narodnog Fonda, te da graditelj kuće plaća stanovitu zakupninu.

Proglas arapske evropske delegacije. Arapska delegacija, koja je pošla u Evropu, izdala je prije svoga odlaska proglas Arapima, u kojima se naglašuje, da vrhovni komesar, Sir Herbert Samuel nije kod prijema prije polaska u Evropu dao jasan i zadovoljavajući odgovor na iznešene zahtjeve. Pošto se arapski narod bori protiv temelja Balfourove deklaracije i želi da stvori narodnu vladu, koja će biti odgovorna zastupničkoj kući, kojoj će pripadati isključivo pravo zakonodavstva, zaključila je delegacija, obzirom na okolnost, da vrhovni komesar ne može da udovolji željama arapskoga naroda, da pospeši svoj put. Delegacija se nuda, da će pomoći božjom nači susretljivosti kod engleskoga naroda u skladu s članom 22. ugovora o Savezu-Naroda, da postigne cilj, radi kojega su pošli narodi svijeta u ovaj veliki rat.

— Arapski list „Maret el Šarak“ bavi se u svom uvodniku opširno sa svrhom putovanja arapske delegacije u Evropu, te drži, da bi se narodni novci, koji se tako teškom mukom skupljaju, upotrijebili samo za one svrhe, koje su doista od koristi po cijeli narod. Pošto je prema izjavama vrhovnog komesara, Sir Herberta Samuela, nemoguće, da se postigne, što narod želi, anuliranje Balfourove deklaracije, morala bi delegacija prije, no što se odluči na koji daljnji korak, upitati narod, što on želi. Kako je već sad sigurno, da delegacija ne će biti oficijelno primljena po engleskoj vlasti, to je radi pregovora, što će ih delegacija moći voditi s kojim uglednim novinarom ili s drugim neoficijelnim, ma i uglednim engleskim ličnostima, šteta za novac, koji će se za taj put potrošiti. Neka delegacija odustane od puta i neka ostane u zemlji.

Brzojavna čestitka Emira Feysulu. Povodom izbora Emir Feyzula kraljem Mezopotamije, upravio je dr. Eder, upra-

vitelj Vaad hačirim (Zionist Commission) ovu brzojavnu čestitku:

„Vrlo mi je ugodna čast, da Vam u imenju cijonističke organizacije u Palestini, kao i u svoje vlastito ime izrazim naše najsrdačnije čestitke povodom nastupa kraljevskog prijestolja u Mezopotamiju; neka budu dani Vaše vlade dugi i posvećeni miru.“

Iz Jugoslavije

Prvi halucim iz Jugoslavije u Erec Israelu. Naši halucim iz bjelinske i vilovske grupe (»Haavoda« i »Herut«) stigli su preko Trsta u Hajfu i već su zaposleni na gradnji jedne ceste kod Hajfe. O svome dolasku i sadanjem životu napisali su našem pal. uredu dva pisma, koje evo objelodanujemo.

Haifa, 12. VII. 1921.

Evo nas konačno ipak na cilju. Bili smo u Aleksandriji već posumnjali u to, da će nas pustiti u zemlju, kad su nam zekli, da se ne možemo iskrcaći u Jafi, već u Hajfi.

Vi mnogo očekujete, to jest da Vam mnogo pišem o svemu. To mi je danas jako teško, jer ne mogu još da sve prosudim, da saku-pim sve svoje misli i dojmove.

Glavno je: prvi su utisci jako dobri. Ne mislim samo Hajfu, koju još ne poznajem osim luke i naših ulica ovdje, već me je mnogo razveselilo, kako Vaad Hacirim lijepo prima haluce. To je barem jako dobro organizovano. Pobrinuli smo se već i glede rada. Neznamo još ništa stalnoga, ali mislim, da ćemo skoro naći posla na »kviju« (gradnja cesta).

Zbilja mi je nemoguće pisati Vam danas više nego to. Vi ćete se strpiti, dok bolje upoznam zemlju, prilike i ljudе.

Javiću vam se skoro opet i opširnije. Budite uvjereni, da smo jako sretni i zadovoljni i da se nadamo, da ćemo odgovarati potrebama.

Mnogo Vas pozdravljaju svi.

Vaš Jehuda.

Kod Hajfe, dne 26. VII. 1921.

Puni zadovoljstva možemo sada da gledamo u oči svakome, jer nema više prava da sumnja u našu poštenu volju. To zato, jer dobro znamo, da se u nas često gledalo sa sumnjom i skepsom, koja nije bila opravdana. Ovi su nas pogledi i česta ogovaranja a nikada iskreno i otvoreno iskazanje boli i vrijedjala. Mi smo šuhili, jer smo znali, da je jedino rješenje, da odemo. Sada smo na cilju. Vidjeli smo brzo, da su vijesti o Palestini i ovdašnjim prilikama, koje se šire po Evropi, velikim dijelom neistinite i pretjerane. Vidjeli smo, da ima posla za svakoga, tko hoće i može da radi. Ljudi, koji dolaze iz Palestine, jer ovdje ne mogu da žive na ludji račun, pripovijedaju, da je ovdje glad i bolest. A mi smo se doista uvjerili, da nije tako, kad smo za zaučrak dobili čašu mlijeka i tanjur meda. Možda to izgleda kao laž, ali tako je. Bili smo često gladni i u Trstu i na putu, ali u Palestini još nismo. Govorili su nam u Trstu, da će nas Arapi napasti, čim dodjemo. A ovdje je sve lijepo i mirno, i Arapi i Židovi idu jedni pokraj drugih, a da se ne brinu jedni za druge.

Dvije su okolnosti ovdje, koje dižu radnika, da bi mogao lako pretrpjeli kud i kamo veće poteškoće. Prvo je sam rad u Erec Israelu, a drugo, da je radnik sam i poduzećnik i da se mora da pokorava jedino samome sebi. Sami smo poduzeli rad, sami ravnamo njime i prema radu bit će nam plo-

dovi, koji mogu da koriste svima, a ne mogu da štetuju nikome. Ta sloboda čovjeku daje mnogo snage i poticaja za rad i život.

Duh, koji vlada ovdje, posve je drukčiji. Ovdje se čovjeka ne ponizuje, već diže. Ovdje se nama ne poklanja, već nama se daje, što nam treba, da možemo raditi. Ni više ni manje.

Brzo smo dobili posla. Na »kvišu« (cesta) 2 km. od Haife radi jedna »havura« (kooperativ) halucgrupa (7) 55 mladića i 15 djevojaka. Jedna je od najboljih grupa u zemlji. Svi su iz Ukrajine i Litve. Svi su zdravi i jaki ljudi. Kao da ne poznaju drugog jezika, već hebrejski. I s nama ne će da govorite drugačije. Rade već preko godinu dana i svaki su dan veseliji i sretniji.

Izvrsno su organizovani u svakom pogledu, tek možda u ekonomiji nemaju dovoljno iskustva. Ima ih, koji goli rade na suncu i od sunca počnjeli izgledju kao vragovi u paklu, kad za velikim željeznim lomom ruše kamenje iz zemlje. Ima djevojaka, koje rade kao muškarci. Lijepi su i krupni, a ipak su židovske žene. Čudo je zaista vidjeti židovske djevojke, nekadašnje studentkinje, gdje ruše i tuku kamenje. Ako je možda neko izgubio vjerovanje u snagu našeg koljena, ako su nekoga u galatu ubili i oduzeli mu sav idealizam, ovdje može da se obnovi. Umjesto onih, koji se vraćaju i idu u Palestinu, koji jedni ne vrijede, a drugi još ne vrijede, ovdje su oni, koje je zemlja i rad izabrala.

Oni su nas primili, jer su trebali još dvije čvrsto organizovane i disciplinovane grupe, a ja mogu da kažem, da smo u tom pogledu na pušu u mnogome popravili našu grupu. Rad je težak, ali ga sve, što sam. Vam napisao, olakšava i mi ga obavljamo bez riječi sa veseljem, koje Vam ne mogu opisati. Radimo u kamenolomu, koji je odmah do ceste Hajfa-Nazaret, koju gradimo u duljini od 2½ kilometra. Okolina je prekrasna. Nad nama je Karmel, na lijevo Hajfa i more, s kojeg dolazi ugodan vjetar, a pred nama stari historijski »Nahal Kišon«, u kojem se svaki dan kupamo. Živimo u šatorima po trojica u jednome i imamo dapače i krevete. Nakon rada, koji traje 8 sati, pjeva se, veseli se i šeće, a često se drže predavanja i čitaju novine.

Cijelim radom ravna »Vaad« od trojice između nas, koji se izabiru, a kod važnih stvari sastaju se vodje grupe na dogovor. U sanitarnom se pogledu mnogo pazi. Svi smo cijepljeni protiv ospica i tifusa, svaki dan užimamo kinina, voda se desinficira sa klorom, šatori se od vremena do vremena desinficiraju, a kad smo došli, desinficirali su nam i stvari. Svaka tri dana posjećuje nas liječnik iz grada.

3 km. od nas radi druga grupa halaca na istoj cesti, a na 8. kilometru treća. Jučer je bio šabat. Na cesti je bio veliki promet pješaka. Haluci su išli u i iz Hajfe, a iz Hajfe dolazili su nam ljudi u posjetu. Imao sam osjećaj, da se zemlja ipak gradi. U prošle dvije nedjelje došlo je ovamo preko 300 halaca, a očekuju se ovih dana još 400. Svaka stotina ovdje nešto znači i veseli ljudi.

S našom smo opremom jako zadovoljni, pa bi Vam preporučili, da slijedeći transport slično opremite. Glavno je dobro odijelo, dobre košulje (jake) i dobre jake cipele; mi Vam možemo točnije pisati, što je sve potrebno.

S pozdravom iz Eretca.

Za grupu: Jehuda.

Herzslava u Ludbregu. Dne 26. jula, na obljetnici dana smrti dra. Theodora Herzla priredjena je u hramu ovdašnje bogoštovne općine žalobna služba božja. Omladinac Slavko Gross ocrtao je u oduljem govoru ličnost pok. vodje i pozvao prisutne, da daruju za Z. N. F., jer Herzlova šuma u Palestine je živi spomenik, koji židovski narod diže svome vodji. Iza pjevanja psalama prikazao je u zanošnom govoru g. kočarski rabin I. L. Deutscher istoriju židovstva, znamenovanje Theodoru Herzla, te važnost zaključka od San Rema. Iza govora, koji je na prisutne učinio dubok dojam, završena je molitvom služba božja. Nakon službe božje sabiralo se za Z. N. F.

Osobna vijest. Naš sumišljenik gosp. Adolf Weiller, promoviran je na čast inžinira, gospodarsko-šumarskog fakulteta sveučilišta u Zagrebu. Dozajemo, da će g. Weiller nastaviti svoje stručne nauke u inozemstvu, gdje će se takodje usavršiti u slikarstvu.

XII. cijonistički kongres

Saopćenje kongresnog ureda.

Viza.

Slijedeća zastupstva čehoslovačke republike podijeljuju viza posjetiocima kongresa:

Poslaništva: Beograd, Bruxelles, Rio de Janeiro, Sofija, Pariz, Kjöbenhavn, Haag, Rim, Tokio, Budimpešta, Berlin, Varšava, Beč, Bukarešti, Washington, Bern, Cagliari, Stockholm, London, Madrid.

Konsulati: Beograd, Zagreb, Ljubljana, Sarajevo, Split, Buenos Aires, Sydney, Aleksandria, Pariz, Lyon, Bombay, Trst, Milano, Genua, Hamburg, Dresden, Berlin, Köln, Kemnitz, Bremen, München, Breslava, Dortmund, Nürnberg, Leipzig, Frankfurt n. M. Krakow, Graz, Linz, Galac, Batum, Vladivostok, New-York, Chicago, Pittsburgh, San Francisko, St. Louis, Montreal, Madrid, Zürich, Beč, Černovice, Solun, Varna, Reval, Riga, Tešany, Poznanj.

Poslaništva i konsulati primili su od ministarstva spoljnih poslova nalog, da dozvoli 50 posto popusta od takse za viza. Nije potreban osobni pristup konzulatu; putnice mogu biti predložene po zemaljskom cijonističkom savezu. Odlučno je, da zemaljski cijon. savez potvrđi, da osobe, koje traže vizum, putuju na cijonistički kongres u Karlove Vari.

Austrijska vlast je također privoljela, da će svi posjetoci kongresa, koji se legitimisu uvjerenjem zemaljskog cijon. saveza, bez zaprijeke dobiti vizum za propuštanje uz naplatu snižene pristojbe za neimućnike.

Skupna viza. Grupe, koje putuju na kongres mogu za dopuštanje u Čehoslovačku dobiti skupni vizum. Za takav vizum je potrebno, da se zemaljskom savezu pošalje bez ovlačno popis osoba, koje sudjeluju u grupi.

Snižena pristojba za vozne karte. Već je javljeno, da se uz posebnu legitimaciju može dobiti 33½ posto popusta na čehoslovačkim željeznicama i to od č.-sl. granice izravno do Karlovačkih Vari i natrag do granice sa dozvoljenim jednokraćnim prekidom vožnje.

Legitimacije moraju glasiti na ime, nijesu prenosive, te se moraju na željezničkoj blagajni i na zahtjev kontrolnim organima u

vozu predočiti. Potonji imaju pravo, da od posjetnika zahtjevaju dokaz o identitetu.

Legitimacije vrijede od 25. VIII. do 19. IX. 1921.

Stanovi.

Posjetnici kongresa upozoruju se ponovo, da je bezuvjetno potrebno da kod kongresnog ureda naruči sobe. U naručbi mora da je označen dan, kojega će naručitelj stići u Karlove Vari, da li reflektira na sobu sa jednim, ili sa dva kreveta i uz koju cijenu po krevetu (10, 20, 30, 40 č. K i skuplje). Svim naručiteljima, koji naručuju sobu kod kongresnog ureda, a da ne označe datum njihovog dolaska, rezervirat će se soba od 30. augusta tako, da će dočinik, sve ako i kasnije stigne u Karlove Vari, morati da plati sobu početkom od tога дана (30. VIII.).

Promet od kolodvora u grad.

Na obim kolodvorima u Karlovinim Varima bit će uredjen ured za doznačivanje stanova, kod kojega se moraju posjetiocima kongresa odmah iza dolaska upitati glede dodijeljenog im stana. Samo kod ovih ureda dobit će upute o položaju njihovog stana, o njihovoj udaljenosti od kolodvora i o tome, da li je praktično, da se posluže kolima. Kod obih kolodvora stajat će na raspolažanje dovoljno omnibusa i autobusa. Vožnja u omnibusu ili autobusu sa jednog od obih kolodvora u grad stajat će po osobi 4 č. k., a oprema prtljage do 50 kg. 5 č. k. Postoji također ulanačenje sa drugom služniku onamo, da će svaki, koji se legitimise kongresnom značkom, kao posjetioc kongresa imati pravo na sniženu tarifu od 8 č. k. po 50 kg. prtljage. Kogresne značke dijelit će se u obim uredima za doznačivanje stanova.

Svim rođacima i prijateljima javljamo, da je naša neprežaljena kćerka, sestra i mati

Roza Schwarz

iz Stare Pazove, nakon dvodnevнog teškog bolovanja, u 42. godini života preminula.

Đalošćena obitelj Samlać

Tražim naučnika

za moj posao špecerajske struke. Stan i hrana u kući.

Bernhard Klein,
Sisak.

Kod crkveno-školske jevrejske općine u Šapcu ima se popuniti mjesto

**Hazana, šcheta,
i melameda**

po mogućnosti treba da bude isti i moel. Natjecatelj mora da bude sefard i da zna srpski jezik.

Plaća mjesечно K 3.000.— do 4.000 i besplatni stan.

Samo pozvanima nadoknađuju se putni troškovi.

Crkveno-školska jevrejska općina u Šapcu.

Predsjednik: Rafael Papo.

Traži se

Odvjetnički perovodja

Nastup što prije, plaća po sporazumu.
Pismene ponude moli:

Dr. H. GOTTLIEB,
odvjetnik u Bjelovaru.

TAPETARSKA RADIONA
JAKOB SINGER ZAGREB
ILICA 67 ILICA 67

preporuča skladište gotovih klupskeh, uredskih i salonskih garnitura, te fotelje za rastvoriti, otomane raznih oblika i prevlake, zatim divana, stružnjače i stolčiće ... Izradjuje solidno i jeftino popravke i preuređivanja ... Dosta je dopisnica, dodjem u kuću.

VREĆE

iz jute, tekstilata i papira nove i upotrebljene u svim dimenzijama za brašno, posije, ugalj i t. d., dobiju se najjeftinije kod tvrtke

SCHOTTEN I DRUG
Urhovčeva 13 ZAGREB Telefon 19-65

Kupujemo sve vrsti upotrebljenih vreća
uz najveću dnevnu cijenu —
Zavod za posudjivanje nepromoč vih ponjava

Instalacioni ured

za uvodjanje električnih centrala, električne rasvjete, telefona i telegrafa

Milan Freiberger
Bakačeva 5 Zagreb Bakačeva 5

Tapetarska dekorativna radiona i skladište tapetiranog pokućiva

Albert Schwarzenberg

Zagreb, Frankopanska ulica 1

Preporuča svoje skladište klub-garnitura, otomana, divana, matraci i t. d. Sve uz najniže dnevne cijene. Vaujske narudžbe obavljaju se najkulantnije.

PAPIRA**PISAĆEG I RISAĆEG PRIBORA**

za preprodavaoce na veliko i najjeftinije uz hrzu, točnu i solidnu podvorbu, može se dobiti kod

MERKUR

D. D.

veletrgovina i konfekcija papira

Telef. 17-95 - ZAGREB - Illica br. 31.

Brzojavni naslov: PAPMERKUR

Podružnica:

Beograd, Kralja Petra br. 70

— Tražite cijenik badava —

—